

ROMAIN ROLLAND

BEETHOVEN
MARILE EPOCI CREATOARE

VOL. II
GOETHE ȘI BEETHOVEN

Traducere din limba franceză de
Letiția Papu și Nicolae Paroescu

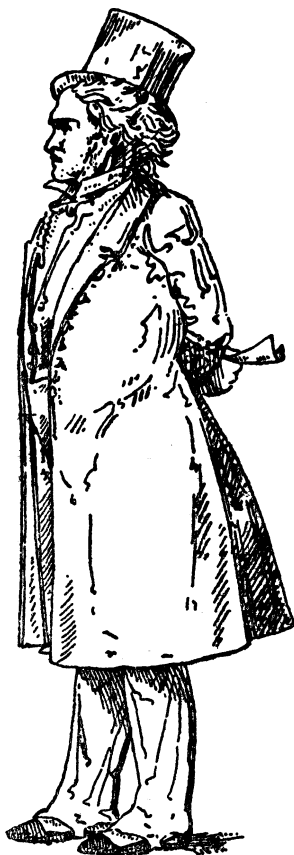
GRAF®ART

CUPRINS

Preludiu	7
Capitolul I – Goethe și Beethoven	11
Capitolul II – Goethe și Beethoven (urmare și sfârșit)	39
Capitolul III – Tăcerea lui Goethe	67
Capitolul IV – Goethe muzician	85
Capitolul V – Bettina	127
Nota I – Marsilieza în Germania	149
Nota II – Scrisoarea Bettinei asupra muzicii	155

Capitolul I
Goethe și Beethoven

*Beethoven (în jurul anului 1820).
Desen de Martin Tejcek*

1811, 1812... Toamnă bogată și culesul viilor. Aurul pădurilor și cerul roșu al amurgurilor... Cele două penultime simfonii și ultima sonată pentru vioară... Ultimele zile frumoase, ultimele iubiri...¹ Și întâlnirea celor doi sori, Beethoven și Goethe. Scurtă conjuncție pe care, de veacuri, destinele au pregătit-o acestor doi aștri ai poeziei și muzicii. Ceasul a venit. Ceasul a trecut. S-au alăturat și s-au îndepărtat fugind unul de altul. Trebuie să așteptăm o altă perioadă de o mie de ani... Cât invidiez ochii care i-au văzut! Iau ochii aceștia și chipurile ce dorm în adâncul lor. Văd în aceste ape nemișcate reflexul zilei ce a trecut sub orizont.

*

Cei doi oameni se cunosc, de mult timp, de departe, dar nu la fel de bine. Iar dintre ei doi, cel care avea despre celălalt cea mai largă înțelegere era Beethoven.

Încă din copilărie, hrana lui era Goethe, pentru care avea un cult². Îl citea în fiecare zi. În inima sa, Goethe îi urmăse lui Klopstock.

„Klopstock dorește mereu să moară. Aceasta vine și așa prea de vreme!... Dar Goethe trăiește și noi toți trebuie să trăim cu el. De aceea este atât de ușor de pus pe muzică. Nici un altul nu-i atât de ușor de pus pe muzică...“³

---

¹ La această dată, 1812, pare să se încadreze cel mai bine scrisoarea lui Beethoven către „Nemuritoarea iubită“. (cf. unui articol ce am publicat în *la Revue musicale* a lui Henry Prunières, 1 octombrie 1927.)

² „... Să vă mulțumesc pentru timpul îndelungat de când vă cunosc — (căci vă cunosc din copilăria mea) — e atât de puțin pentru un lucru atât de mare!...“ (Scrisoarea lui Beethoven către Goethe, 12 aprilie 1812.)

³ Convorbire cu Rochlitz, iulie 1822.

Capitolul II

Goethe și Beethoven (urmare și sfârșit)

*Beethoven (1823).
Desen de von Lifer.*

Ruptura dintre Goethe și Beethoven (în septembrie 1811) a fost un tunet într-un cer fără nori. Dar de un an — de la vizita făcută lui Beethoven și de la entuziasmul rebel manifestat de Bettina — trăznetul se pregătea.

Tînăra pereche Arnim venise la Weimar în călătorie de nuntă. Și, la început a fost fermecător. Fusese vorba să stea numai opt zile și gelozia lui Christiane se amăgea că *Bedine*¹ o dată măritată, nu mai era de temut. Au fost primiți cu afecțiune. Dimineața și seara erau la Goethe acasă, nu se mai dezlipeau de el. Și după ce a trecut săptămîna, au mai rămas încă una și apoi a treia. Sănătatea Bettinei justifica această prelungire. Dar nu constituia o scuză pentru Goethe, stingherit în muncă, și nici pentru doamna consilier, care trebuia să constate, cu amară ciudă, că măritișul nu schimbase nimic în flirtul de inimă dintre Bettina și *Geheimrat*². Cele două femei nu se potriveau de loc. Nu numai că nu se înțelegeau, dar nici măcar nu se puteau suporta, una pe alta — Christiane, grăsansa cumsecade, simplă de tot și vulgară (se făcea tot mai vulgară cu cît vîrsta și mîncarea bună îi roșeau fața și o îngrășau)³, Bettina, subțirică și sîcîitoare, cu fantasmagoriile sentimentului și cu harababura ei de idei. Amîndouă bune de gură și iuți, de loc îngăduitoare, amîndouă

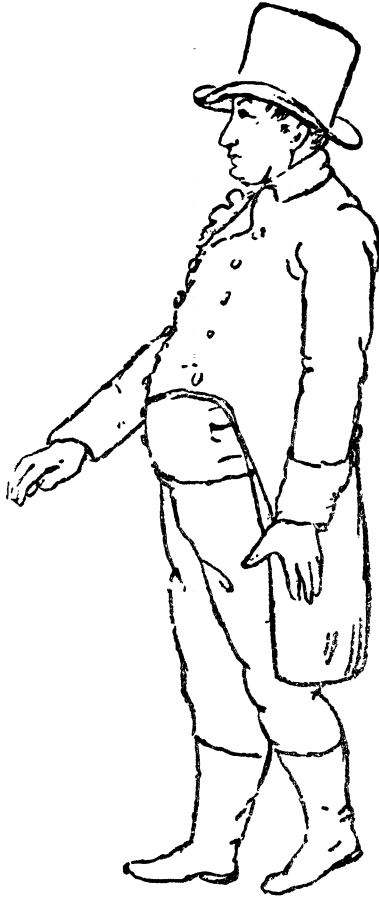
---

¹ Christiane ortografia așa — după cum și pronunța — numele Bettinei.

² „*Lieber guter Geheimrat*“ („dragă bunule consilier intim“ — n. trad.), îi scrie Christiane, într-o revărsare de intimitate, soțului său.

³ „*Dicke Hälfte*“ (jumătatea cea voluminoasă), așa îi spuneau, fără respect, femeile rele de gură din Weimar. Putem să ne închipuim că vulgaritatea și lipsa ei de cultură constituiau o țintă mare pentru ironiile Bettinei. Și Goethe nu putea să nu se simtă jignit. Există o scrisoare autografă a lui Christiane către Bettina, la 30 ianuarie 1809. Goethe a revizuit el însuși ortografia și a scris adresa. Acest mic fapt spune multe!

Capitolul III
Tăcerea lui Goethe

*Goethe (1810).
Desen de Friedr. Wilh. Riemer.*

Tăcerea ! Arma ucigătoare ! Marea armă a lui Goethe — scriam eu în 1927, în legătură cu atitudinea lui Goethe față de Beethoven, după întâlnirea lor de la Teplitz, adică de la sfârșitul lui 1812 pînă la moartea lui Beethoven.

De atunci am reluat problema mai îndeaproape, și m-am informat mai amănunțit despre viața muzicală a lui Goethe în timpul acestor cincisprezece ani (1812—1827), am încercat să pătrund mai adînc în prăpastia acestei tăceri. Aduc aici roadele noii mele coborîri.

Faptul nou, cu înțietate asupra tuturor celorlalte, este următorul :

În perioada aceasta de cincisprezece ani, Goethe a avut la îndemînă, la Weimar, toate mijloacele de a se informa din belșug asupra lui Beethoven, asupra omului și a operei. Și avem toate motivele să credem că a și făcut-o.

Începînd din 1813, Goethe are mereu lîngă el un prieten drag, foarte bun pianist și organist, Joh. Heinr. Friedrich Schütz, inspectorul băilor de la Berka, la trei ore de Weimar. Sînt vecini ; și Schütz îi cîntă ceasuri în șir din maeștrii germani. La drept vorbind, este mai ales pasionat după J. S. Bach și comunică această pasiune lui Goethe. Dar îi cîntă și din Beethoven.

Un alt obișnuit al casei lui Goethe era și el, dăruit cu totul numai lui Beethoven. L-am pomenit în studiul meu precedent : consilierul secret de stat (*Geheimer Regierungsrat*) Friedrich Schmidt. Omul acesta plăcut și respectat era un apostol entuziast. Compunea sonete, — sonate dedicate fiecare cîte unei opere a lui Beethoven. Îi știa sonatele pe dinafară și-i cînta muzica aproape exclusiv — fără îndoială (după amintirile lui Ferdinand Hiller, copil), „cu mai multă inteligență decît digitație“; și „poate că nu era cea mai bună pro-